

การพัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลของโรงเรียนพระปริยัติธรรม
แผนกสามัญศึกษา สังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ กลุ่ม 10*

THE EFFECTIVE ACADEMIC ADMINISTRATION MODEL DEVELOPMENT OF
PHRAPARIYATTIDAMMA SCHOOLS GENERAL EDUCATION DIVISION, UNDER THE
NATIONAL OFFICE OF BUDDHISM GROUP 10

พระพิชาญ สุ่มงคโล (ผู้ประพันธ์)

Phra Pichan Sumungkhalo (Pooparthan)

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬารามราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด กาฬสินธุ์ ประเทศไทย

Faculty of Education, Mahamakut Buddhist University, Roi Et Campus, Kalasin, Thailand

*Corresponding author E-mail: prapcpp@gmail.com

*Tel: 081-622-9535

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาองค์ประกอบและตัวชี้วัดของการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา สังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ กลุ่ม 10 2) สร้างและพัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา สังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ กลุ่ม 10 3) ประเมินรูปแบบการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา สังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ กลุ่ม 10 เป็นการวิจัยแบบผสมผสานวิธีการวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้บริหารโรงเรียนและครู จำนวน 196 รูป/คน เครื่องมือวิจัยเป็นแบบสอบถามวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการจัดลำดับความสำคัญจำเป็น การวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 5 รูป/คน เครื่องมือวิจัยเป็นแบบสัมภาษณ์ และการวิเคราะห์เนื้อหาผลการวิจัยพบว่า 1) องค์ประกอบและตัวชี้วัดของการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลศึกษา 4 องค์ประกอบหลัก 21 องค์ประกอบย่อย 105 ตัวบ่งชี้ ได้แก่ 1) การเป็นโรงเรียนต้นแบบแห่งการเรียนรู้ทั้งทางโลกและทางธรรม มี 5 องค์ประกอบย่อย 23 ตัวบ่งชี้ 2) การสร้างความเข้มแข็งด้วยระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา มี 5 องค์ประกอบย่อย 28 ตัวบ่งชี้ 3) การพัฒนาครูและบุคลากร มี 5 องค์ประกอบย่อย 25 ตัวบ่งชี้ 4) ด้านงานส่งเสริม นิเทศ กำกับ ติดตาม ตรวจสอบ การจัดการศึกษา มี 6 องค์ประกอบย่อย 29 ตัวบ่งชี้ 2) รูปแบบการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผล ประกอบด้วย 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) เนื้อหาประกอบด้วย 4 องค์ประกอบหลัก 21 องค์ประกอบย่อย 105 ตัวบ่งชี้ 4) กระบวนการพัฒนา 5) การวัดและประเมินผล 6) เงื่อนไขความสำเร็จ 3) ผลการประเมินรูปแบบการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผล มีความเหมาะสมและความเป็นไปได้ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ: การบริหารงานวิชาการ, โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา, รูปแบบการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผล

Abstract

The objectives of this research were to: 1) Indicators of effective academic administration of Phrapariyattidhamma Schools General Education Division, under the National Office of Buddhism Group 10; 2) Develop an effective academic administration model for Phrapariyattidhamma Schools General Education Division, under the National Office of Buddhism Group 10.; and 3) Evaluate the effective academic administration model of Phrapariyattidhamma Schools General Education Division, under the National Office of Buddhism Group 10. In the quantitative phase, the sample consisted of 196 school administrators and teachers. The research instrument was a questionnaire. The data were analyzed using frequency, percentage, mean, standard deviation, and Priority Needs Index (PNI) analysis. In the qualitative phase, the key informants consisted of five school administrators and teachers. The research instrument was a semi-structured interview form, and the qualitative data were analyzed using content analysis. The results of the research were found: 1) The factors and indicators of the effective academic administration of Phrapariyattidhamma Schools General Education Division, under the National Office of Buddhism Group 10 comprised four major factors, 21 second indicators, and 105 first indicators. These included: 1) Being a model school for both secular and Buddhist learning with five second indicators, and 23 first indicators; 2) Strengthening the school through an internal quality assurance system with five second indicators, and 28 first indicators; 3) Teacher and personnel development with five second indicators, and 25 first indicators; and 4) Educational promotion, supervision, monitoring, follow-up, and evaluation with six second indicators, and 29 first indicators. 2) The developed model of effective academic administration consisted of six elements: 1) Principles, 2) Objectives, 3) Content (including the four major factors, 21 second indicators, and 105 first indicators), 4) Development process, 5) Measurement and evaluation, and 6) Success conditions. 3) The evaluation of the effective academic administration model of Phrapariyattidhamma Schools General Education Division, under the National Office of Buddhism Group 10 indicated that its overall appropriateness and feasibility were at the highest level.

Keywords: Academic Administration, Phrapariyattidhamma Schools (General Education Division), Effective Academic Administration Model

บทนำ

การศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จัดตั้งขึ้นตามพระปรารภของสมเด็จพระอริยวงศาคตญาณ สมเด็จพระสังฆราชสกลมหาสังฆปริณายก (จวน อุฏฐายีมหาเถระ) เพื่อบูรณาการการศึกษาทางโลกและทางธรรมควบคู่กัน โดยมีระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2514 และพ.ศ. 2535 เป็นแนวทางในการจัดการศึกษา (กองพุทธศาสนศึกษา, 2557) ต่อมาพระราชบัญญัติการศึกษาพระปริยัติธรรม พ.ศ. 2562 และข้อบังคับคณะกรรมการการศึกษาพระปริยัติธรรม พ.ศ. 2563 ได้กำหนดกรอบการบริหารและการจัดการศึกษาให้มีความชัดเจน สอดคล้องกับการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน และภารกิจของคณะสงฆ์ เพื่อพัฒนาศาสนทายาทให้มีความรู้ทางโลก คุณธรรม และความรู้ทางพระพุทธศาสนาที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิต ดังนั้น การพัฒนาคุณภาพของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จึงต้องให้ความสำคัญกับการบริหารงานวิชาการซึ่งเป็นภารกิจหลักที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับคุณภาพของผู้เรียน

การบริหารงานวิชาการเป็นหัวใจสำคัญของการบริหารสถานศึกษา เนื่องจากเกี่ยวข้องโดยตรงกับการพัฒนาหลักสูตรการจัดการเรียนรู้ การวัดและประเมินผล การพัฒนาสื่อ นวัตกรรม การนิเทศการศึกษา และระบบประกันคุณภาพภายใน โดยเฉพาะโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ซึ่งมีบริบทเฉพาะในการจัดการศึกษาบูรณาการการบริหารงานวิชาการจึงต้องขับเคลื่อนผ่านกลไกหลักการบริหาร POSDCORB ของ Gulick, L. & Urwick, L. ควบคู่กับวงจรบริหารงานคุณภาพ PDCA ของ Edwards, D. W. เพื่อให้การบริหารงานวิชาการเป็นกระบวนการพัฒนาคุณภาพอย่างต่อเนื่อง (Gulick, L. & Urwick, L., 1937); (Edwards, D. W., 1986) ซึ่งประสิทธิผลของการบริหารงานวิชาการมิได้พิจารณาเพียงผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเท่านั้น แต่ยังครอบคลุมถึงคุณภาพกระบวนการจัดการเรียนรู้ สมรรถนะของครู การใช้เทคโนโลยี การบริหารทรัพยากร และความสามารถในการปรับตัวของสถานศึกษาเพื่อบรรลุเป้าหมายทางการศึกษาที่กำหนดไว้ (ธีระภาพ เพชรมาลัยกุล, 2560); (อัศนีย์ สุกิจใจ, 2560)

แม้ว่าการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จะมีความสำคัญ แต่ผลการศึกษาที่ผ่านมายังคงพบปัญหาเชิงประจักษ์หลายประการ เช่น ปัญหาการบริหารงานวิชาการและระบบประกันคุณภาพภายในที่ยังอยู่ในระดับปานกลาง ความแตกต่างของระดับปัญหาตามขนาดโรงเรียน การขาดแคลนบุคลากรที่มีทักษะด้านดิจิทัล ข้อจำกัดด้านงบประมาณ ตลอดจนการกำกับติดตามและการนำผลประเมินไปใช้พัฒนางาน (พระมหาธีรเพชร มาตพงษ์, 2561) แม้งานวิจัยที่ผ่านมาจะได้เสนอรูปแบบการบริหารงานวิชาการไว้บ้าง มักมุ่งศึกษาเฉพาะด้านหรือในพื้นที่อื่น จึงยังคงมีช่องว่างในการพัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการที่สังเคราะห์องค์ประกอบตัวชี้วัด สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นอย่างเป็นระบบ เพื่อให้สอดคล้องกับบริบทของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา สังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ กลุ่ม 10 โดยเฉพาะ (กองพุทธศาสนศึกษา, 2557); (พระราชบัญญัติการศึกษาพระปริยัติธรรม พ.ศ. 2562, 2562)

จากการสังเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยได้กำหนดองค์ประกอบการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลสำหรับโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ไว้ 5 ด้าน ได้แก่ 1) การเป็นโรงเรียนต้นแบบแห่งการเรียนรู้ทั้งทางโลกและทางธรรม 2) การสร้างความเข้มแข็งด้วยระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา 3) การพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา 4) การส่งเสริมและพัฒนากิจการการศึกษารูปแบบ และ 5) การนิเทศ กำกับติดตาม ด้วยเหตุนี้ การศึกษาองค์ประกอบ ตัวชี้วัด ตลอดจนการสร้างและพัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผล จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งในการสร้างเครื่องมือการบริหารที่สะท้อนสภาพความต้องการจำเป็นเหมาะสม และเป็นไปได้ สำหรับผู้บริหารและครูในการยกระดับคุณภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา สังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ กลุ่ม 10 ให้บรรลุเป้าหมายอย่างยั่งยืน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาองค์ประกอบและตัวชี้วัดของรูปแบบการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา สังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ กลุ่ม 10
2. เพื่อสร้างและพัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา สังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ กลุ่ม 10
3. เพื่อประเมินรูปแบบการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา สังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ กลุ่ม 10

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ใช้การวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Method Research) เป็นการออกแบบการวิจัยโดยมีการดำเนินการวิจัย 3 ระยะ ดังนี้

การวิจัยระยะที่ 1 เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน โดยเริ่มจากการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เพื่อศึกษาและสังเคราะห์องค์ประกอบและตัวชี้วัดของรูปแบบการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา สังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ กลุ่ม 10 จากเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จากนั้นตรวจสอบความเหมาะสมขององค์ประกอบและตัวชี้วัดโดยผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 รูป/คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยกำหนดเกณฑ์เป็นผู้มีวุฒิการศึกษา ระดับปริญญาเอก หรือมีความรู้และประสบการณ์ด้านการบริหารการศึกษา การบริหารงานวิชาการ การวิจัยทาง การศึกษา หรือการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ไม่น้อยกว่า 5 ปี เก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้บริหารโรงเรียน ครูหัวหน้างานวิชาการ และครูผู้สอน โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา สังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ กลุ่ม 10 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 196 รูป/คน จากประชากรทั้งหมด จำนวน 388 รูป/คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างจากประชากรทั้งหมด และใช้การสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิตามสถานภาพ ของบุคลากร โดยกำหนดจำนวนกลุ่มตัวอย่างแต่ละกลุ่มตามสัดส่วนของประชากร (Proportional Allocation) จากนั้นสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) เพื่อให้ได้กลุ่มตัวอย่างตามจำนวนที่กำหนด ซึ่งกำหนดขนาด กลุ่มตัวอย่างจากตารางของ Krejcie, R. V. & Morgan, D. W. และสุ่มตัวอย่างแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling) เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Krejcie, R. V. & Morgan, D. W., 1970) แบ่งเป็น 2 ตอน ได้แก่ ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม และสภาพปัจจุบันกับสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหาร งานวิชาการ ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาโดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน ได้ค่า IOC ระหว่าง 0.80 - 1.00 ทดลอง ใช้กับกลุ่มที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน พบว่า ค่าอำนาจจำแนกผ่านเกณฑ์ และค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม ด้วยสัมประสิทธิ์แอลฟาของ Cronbach, L. J. อยู่ในระดับที่ยอมรับได้ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ส่วนการจัดลำดับความต้องการจำเป็นใช้ดัชนี Modified Priority Needs Index เพื่อจัดลำดับประเด็นที่ควรได้รับการพัฒนาตามลำดับความสำคัญ (Cronbach, L. J., 1990)

การวิจัยในระยะที่ 2 เป็นการพัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา สังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ กลุ่ม 10 โดยนำผลการสังเคราะห์เอกสาร แนวคิด ทฤษฎี งานวิจัย และผลการศึกษาจากระยะที่ 1 มาจัดทำร่างรูปแบบ ประกอบด้วย องค์ประกอบ ตัวชี้วัด และ กระบวนการดำเนินงาน จากนั้นนำร่างรูปแบบไปตรวจสอบความถูกต้อง ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และ ความเป็นประโยชน์ โดยการสนทนากลุ่ม กับผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน ซึ่งคัดเลือกแบบเจาะจง ประกอบด้วย ผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการบริหารการศึกษา และผู้แทนหน่วยงานต้นสังกัดหรือ ผู้มีประสบการณ์ด้านการนิเทศและพัฒนาคุณภาพการศึกษา เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ ร่างรูปแบบ ประเด็นการสนทนากลุ่ม และแบบประเมินมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา และ วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณด้วยค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยกำหนดเกณฑ์การยอมรับรูปแบบที่ค่าเฉลี่ย ตั้งแต่ 3.50 ขึ้นไป และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานไม่เกิน 1.00 ก่อนนำผลที่ได้มาปรับปรุงเป็นรูปแบบฉบับสมบูรณ์ สำหรับใช้ในการวิจัยระยะที่ 3

การวิจัยในระยะที่ 3 เป็นการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบการบริหารงานวิชาการ ที่มีประสิทธิผลของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา สังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ กลุ่ม 10 ที่พัฒนาขึ้นจากผลการวิจัยระยะที่ 1 และระยะที่ 2 โดยกลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน ซึ่งคัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ประกอบด้วย ผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการบริหารการศึกษา และผู้แทนหน่วยงานต้นสังกัดหรือผู้มีประสบการณ์ด้านการนิเทศและพัฒนาคุณภาพการศึกษา เครื่องมือที่ใช้ เป็นแบบประเมินมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ครอบคลุม 2 ด้าน ได้แก่ ความเหมาะสม (Propriety) และ ความเป็นไปได้ (Feasibility) พร้อมข้อเสนอแนะปลายเปิด ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลโดยให้ผู้ทรงคุณวุฒิประเมิน

รูปแบบเป็นรายบุคคล และวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณด้วยค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ส่วนข้อเสนอแนะวิเคราะห์ด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ทั้งนี้ กำหนดเกณฑ์การยอมรับรูปแบบที่มีค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 3.50 ขึ้นไป และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานไม่เกิน 1.00 จึงถือว่ารูปแบบมีความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้จริง

ผลการวิจัย

จากการวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา สังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ กลุ่ม 10 ผู้วิจัยสามารถสรุปผลการวิจัย ได้ดังนี้

1. ผลการศึกษาค้นคว้าประกอบและความต้องการจำเป็นของการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผล พบว่า การบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา สังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ กลุ่ม 10 ประกอบด้วย 4 ด้าน ได้แก่ 1) การเป็นโรงเรียนต้นแบบแห่งการเรียนรู้ทั้งทางโลกและทางธรรม 2) การสร้างความเข้มแข็งด้วยระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา 3) การพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา และ 4) งานส่งเสริม นิเทศ กำกับ ติดตาม ตรวจสอบการจัดการศึกษา รวม 21 องค์ประกอบย่อย 105 ตัวชี้วัด โดยสภาพปัจจุบันของการบริหารงานวิชาการโดยรวมอยู่ในระดับมาก ขณะที่สภาพที่พึงประสงค์โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด สำหรับผลการวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นด้วยดัชนี $PNI_{modified}$ พบว่า มีค่าอยู่ระหว่าง 0.09 - 0.17 โดยด้านที่มีความต้องการจำเป็นสูงสุดและควรได้รับการพัฒนาเป็นลำดับแรก คือ การเป็นโรงเรียนต้นแบบแห่งการเรียนรู้ทั้งทางโลกและทางธรรม ($PNI_{modified} = 0.17$) รองลงมา ได้แก่ การสร้างความเข้มแข็งด้วยระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ($PNI_{modified} = 0.15$) งานส่งเสริม นิเทศ กำกับ ติดตาม ตรวจสอบการจัดการศึกษา ($PNI_{modified} = 0.10$) และการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาให้มีความรู้ความสามารถในการจัดการศึกษา ($PNI_{modified} = 0.09$) ตามลำดับ ผลดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า การพัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการควรให้ความสำคัญกับการยกระดับโรงเรียนให้เป็นต้นแบบแห่งการเรียนรู้ที่บูรณาการความรู้ทางโลกและทางธรรมเป็นลำดับแรก ควบคู่กับการเสริมสร้างระบบประกันคุณภาพภายในให้มีความเข้มแข็ง เพื่อให้การพัฒนาสอดคล้องกับช่องว่างระหว่างสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของสถานศึกษา

ตารางที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา สังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ กลุ่ม 10 โดยรวม

การบริหารสู่ความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้	สภาพปัจจุบัน		สภาพที่พึงประสงค์		ความต้องการจำเป็น	
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	PNI	ลำดับ
1. ด้านการเป็นโรงเรียนต้นแบบแห่งการเรียนรู้ทั้งทางโลกและทางธรรม	3.88	0.85	4.54	0.60	0.17	1
2. ด้านการสร้างความเข้มแข็งด้วยระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา	3.91	0.86	4.48	0.65	0.15	2
3. ด้านการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาให้มีความรู้ความสามารถในการจัดการศึกษา	4.13	0.83	4.51	0.62	0.09	4
4. ด้านงานส่งเสริม นิเทศ กำกับ ติดตาม ตรวจสอบการจัดการศึกษา	4.12	0.84	4.54	0.61	0.10	3
รวม	4.01	0.85	4.52	0.62	0.13	-

จากตารางที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา สังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ กลุ่ม 10 สภาพปัจจุบัน โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านโดยเรียงจากด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดไปต่ำสุด ได้แก่ ด้านการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาให้มีความรู้ความสามารถในการจัดการศึกษา ด้านงานส่งเสริม นิเทศ กำกับ ติดตาม ตรวจสอบ การจัดการศึกษา ด้านการสร้างความเข้มแข็งด้วยระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการเป็นโรงเรียนต้นแบบแห่งการเรียนรู้ทั้งทางโลกและทางธรรมตามลำดับ

สภาพที่พึงประสงค์ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายด้านโดยเรียงจากด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดไปต่ำสุด ได้แก่ ด้านการเป็นโรงเรียนต้นแบบแห่งการเรียนรู้ทั้งทางโลกและทางธรรม ด้านงานส่งเสริม นิเทศ กำกับ ติดตาม ตรวจสอบ การจัดการศึกษา ด้านการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาให้มีความรู้ความสามารถในการจัดการศึกษา ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการสร้างความเข้มแข็งด้วยระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

ความต้องการจำเป็น โดยมีค่า $PNI_{modified}$ อยู่ระหว่าง 0.17 - 0.09 พิจารณาเป็นรายด้าน ได้แก่ ด้านการเป็นโรงเรียนต้นแบบแห่งการเรียนรู้ทั้งทางโลกและทางธรรม มีค่าดัชนีลำดับความต้องการจำเป็นสูงที่สุดเป็นลำดับแรก ($PNI_{modified} = 0.17$) รองลงมา คือ ด้านการสร้างความเข้มแข็งด้วยระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ($PNI_{modified} = 0.15$) ด้านงานส่งเสริม นิเทศ กำกับ ติดตาม ตรวจสอบ การจัดการศึกษา ($PNI_{modified} = 0.10$) และด้านการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาให้มีความรู้ความสามารถในการจัดการศึกษา ($PNI_{modified} = 0.09$) ตามลำดับ

2. รูปแบบการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา สังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ กลุ่ม 10

ผลการสร้างและพัฒนารูปแบบ พบว่า รูปแบบการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา สังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ กลุ่ม 10 เป็นเครื่องมือในการขับเคลื่อนการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาอย่างเป็นระบบ โดยมีองค์ประกอบของรูปแบบ 6 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) หลักการของรูปแบบ 2) จุดมุ่งหมายของรูปแบบ 3) กระบวนการของรูปแบบ 4) การประเมิน 5) ผลลัพธ์ และ 6) เงื่อนไขของรูปแบบ ซึ่งสามารถสรุปสาระสำคัญเป็น 4 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 รูปแบบการบริหารงานวิชาการ เป็นกรอบการดำเนินงานที่กำหนดหลักการและจุดมุ่งหมายของการบริหารงานวิชาการ เพื่อใช้เป็นทิศทางในการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา โดยเชื่อมโยงการจัดการศึกษาทางโลกและทางธรรม การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา และการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาให้ดำเนินงานไปในทิศทางเดียวกัน

ส่วนที่ 2 กระบวนการบริหารงานวิชาการ ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบหลัก ได้แก่ 1) การเป็นโรงเรียนต้นแบบแห่งการเรียนรู้ทั้งทางโลกและทางธรรม ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบย่อย 9 ตัวบ่งชี้ 2) การสร้างความเข้มแข็งด้วยระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบย่อย 8 ตัวบ่งชี้ และ 3) การพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบย่อย 4 ตัวบ่งชี้ โดยกระบวนการดังกล่าวเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนงานวิชาการไปสู่เป้าหมายของสถานศึกษา

ส่วนที่ 3 ผลลัพธ์ของรูปแบบ มุ่งให้การบริหารงานวิชาการของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา มีประสิทธิผล โดยเกิดการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ทั้งทางโลกและทางธรรม ระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา มีความเข้มแข็ง และครูและบุคลากรทางการศึกษามีความรู้ความสามารถในการจัดการศึกษา ทั้งนี้ มีการประเมินผลการดำเนินงานเพื่อสะท้อนความสำเร็จและใช้เป็นข้อมูลสำหรับการพัฒนางานวิชาการอย่างต่อเนื่อง

ส่วนที่ 4 การนำรูปแบบไปใช้ การนำรูปแบบไปใช้ต้องคำนึงถึงเงื่อนไขของรูปแบบและบริบทของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา โดยผู้บริหารสามารถใช้หลักการ จุดมุ่งหมาย และกระบวนการของรูปแบบเป็นกรอบในการวางแผนและดำเนินงานวิชาการ พร้อมทั้งกำกับ ติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผล เพื่อนำผลที่ได้มาปรับปรุงและพัฒนาการบริหารงานวิชาการให้มีประสิทธิภาพอย่างต่อเนื่อง

3. ผลการประเมินความเหมาะสม และความเป็นไปได้ของรูปแบบการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิภาพของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา สังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ กลุ่ม 10 ความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{\mu} = 4.60$, $\sigma = 0.63$) และความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{\mu} = 4.70$, $\sigma = 0.71$) อันสะท้อนให้เห็นถึงความถูกต้อง ครบคลุม และสอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษาอย่างแท้จริง รูปแบบดังกล่าวจึงสามารถนำไปประยุกต์ใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษา ให้มีภาวะผู้นำแบบสร้างสรรค์ที่ทรงพลังและมีประสิทธิภาพ อันนำไปสู่การเสริมสร้างสถานศึกษาให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้อย่างยั่งยืนและมีคุณภาพ

อภิปรายผล

การวิจัยครั้งนี้เรื่อง การพัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิภาพของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา สังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ กลุ่ม 10 มีประเด็นสำคัญที่นำมาอภิปรายผล ดังนี้

1. องค์ประกอบและตัวชี้วัดการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิภาพ ผลการวิจัยพบว่า การบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิภาพของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ประกอบด้วย 4 ด้าน ได้แก่ 1) การเป็นโรงเรียนต้นแบบแห่งการเรียนรู้ทั้งทางโลกและทางธรรม 2) การสร้างความเข้มแข็งด้วยระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา 3) การพัฒนาครูและบุคลากร และ 4) งานส่งเสริม นิเทศ กำกับ ติดตาม ตรวจสอบการจัดการศึกษา รวม 21 องค์ประกอบย่อย 105 ตัวชี้วัด ผลดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า การบริหารงานวิชาการของโรงเรียนพระปริยัติธรรมมิได้มุ่งเฉพาะผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการ แต่ต้องเชื่อมโยงอัตลักษณ์ของการศึกษาพระปริยัติธรรมที่บูรณาการความรู้ทางโลกและทางธรรมเข้ากับระบบการบริหารคุณภาพของสถานศึกษา โดยมีครูและบุคลากรเป็นกลไกสำคัญในการจัดการเรียนรู้ และมีระบบนิเทศ กำกับ ติดตาม และตรวจสอบเป็นกลไกในการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้เนื่องจาก บริบทของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา มีภารกิจเฉพาะในการพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ทางวิชาการและความรู้ทางพระพุทธศาสนาควบคู่กัน การบริหารงานวิชาการจึงต้องครอบคลุมทั้งการกำหนดทิศทางการพัฒนา การพัฒนาคุณภาพครู การประกันคุณภาพ และการติดตามผลการดำเนินงานอย่างเป็นระบบ ลักษณะดังกล่าวสอดคล้องกับแนวคิดการพัฒนาคุณภาพอย่างต่อเนื่อง ซึ่งให้ความสำคัญกับการวางแผน การดำเนินการ การตรวจสอบ และการปรับปรุงพัฒนา (PDCA) เมื่อพิจารณาผลการวิจัยครั้งนี้ในมุมดังกล่าว พบว่า องค์ประกอบทั้ง 4 ด้าน มีความเชื่อมโยงกันเป็นวงจร ตั้งแต่การกำหนดเป้าหมายการเป็นโรงเรียนต้นแบบ การพัฒนาครูเพื่อขับเคลื่อนการจัดการเรียนรู้ การใช้ระบบประกันคุณภาพเพื่อตรวจสอบผลการดำเนินงาน และการนิเทศ กำกับ ติดตาม เพื่อนำข้อมูลกลับมาปรับปรุงการบริหารงานวิชาการให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น (Edwards, D. W., 1986) และผลการวิจัยดังกล่าวยังสอดคล้องกับรูปแบบการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เขต 4 ตามหลักอิทธิบาท 4 พบว่า การบริหารงานวิชาการครอบคลุมทั้งการวางแผนงานวิชาการ การบริหารหลักสูตร การจัดการเรียนรู้ การพัฒนาและส่งเสริมงานวิชาการ การจัดสื่อการเรียนรู้ และการวัดและประเมินผล ข้อค้นพบดังกล่าวสนับสนุนผลการวิจัยครั้งนี้ในประเด็นที่ว่า การบริหารงานวิชาการของโรงเรียนพระปริยัติธรรมจำเป็นต้องดำเนินการอย่างเป็นระบบและครอบคลุมหลายมิติ มิใช่จำกัดเฉพาะการจัดการเรียนการสอน โดยต้องเชื่อมโยงกระบวนการบริหารกับอัตลักษณ์และบริบทเฉพาะของโรงเรียนพระปริยัติธรรม (พระครูวินิตธรรมมาทร (สมพร นิมนวล) และคณะ, 2568)

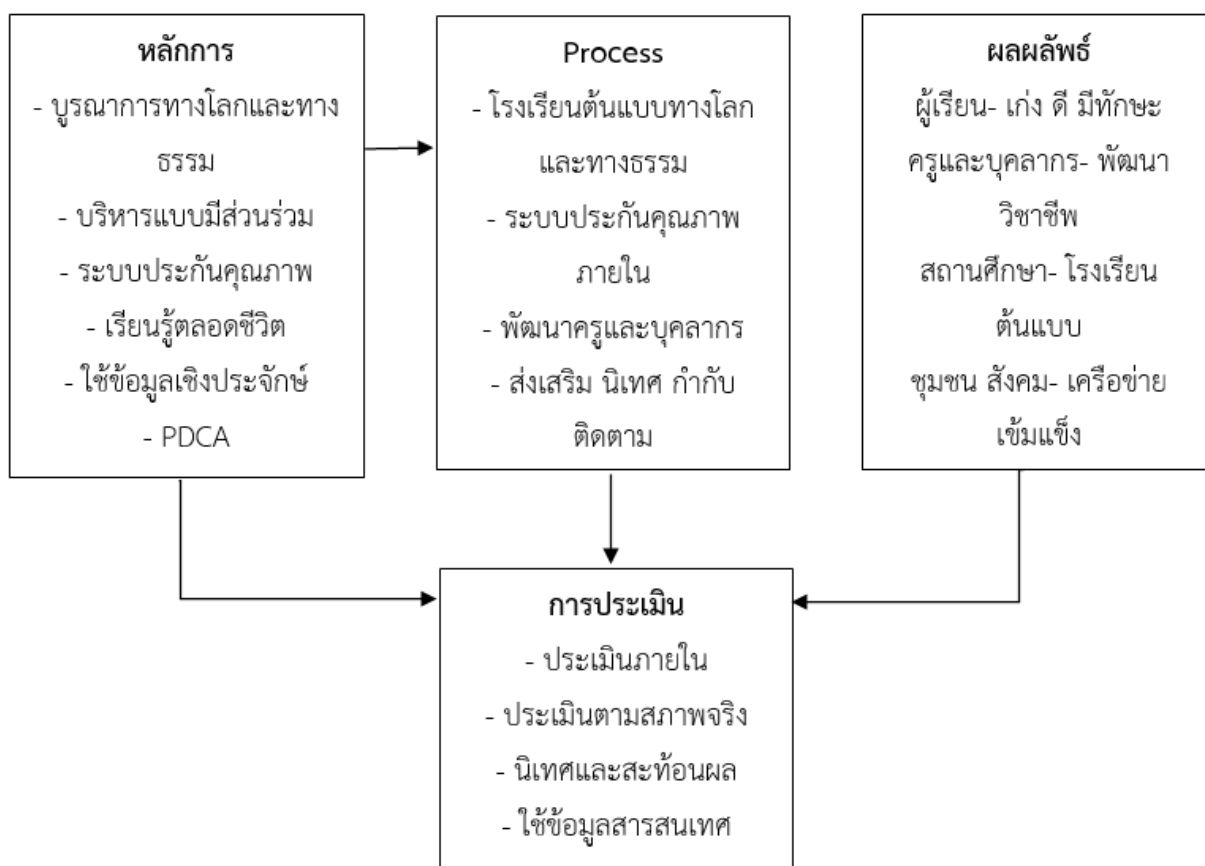
2. รูปแบบการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผล ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา สังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ กลุ่ม 10 ประกอบด้วย 6 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) หลักการของรูปแบบ 2) จุดมุ่งหมายของรูปแบบ 3) กระบวนการของรูปแบบ 4) การประเมิน 5) ผลลัพธ์ และ 6) เงื่อนไขของรูปแบบ ผลดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า รูปแบบที่พัฒนาขึ้นมีลักษณะเป็นระบบที่เชื่อมโยงตั้งแต่กรอบแนวคิดและเป้าหมายไปสู่การปฏิบัติ การตรวจสอบผล และปัจจัยที่สนับสนุนความสำเร็จของการนำรูปแบบไปใช้ ซึ่งช่วยให้รูปแบบมิได้เป็นเพียงกรอบแนวคิดเชิงทฤษฎี แต่สามารถใช้เป็นแนวทางในการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาได้ การที่รูปแบบ ประกอบด้วย หลักการ จุดมุ่งหมาย กระบวนการ การประเมิน ผลลัพธ์ และเงื่อนไข อาจเนื่องมาจากการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลจำเป็นต้องเชื่อมโยงองค์ประกอบต่าง ๆ ให้ทำงานสัมพันธ์กัน โดยหลักการและจุดมุ่งหมายทำหน้าที่กำหนดทิศทาง กระบวนการเป็นกลไกในการนำรูปแบบไปสู่การปฏิบัติ การประเมินทำหน้าที่ตรวจสอบความก้าวหน้าและผลการดำเนินงาน ขณะที่ผลลัพธ์สะท้อนความสำเร็จของการบริหาร และเงื่อนไขของรูปแบบเป็นปัจจัยสนับสนุนให้สามารถนำรูปแบบไปใช้ได้เหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษา แนวทางมีความสำคัญกับการบริหารคุณภาพอย่างเป็นวงจรและการใช้ผลการประเมินเพื่อปรับปรุงการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง (Edwards, D. W., 1986) นอกจากนี้ การกำหนดเงื่อนไขของรูปแบบยังสะท้อนให้เห็นว่า ความสำเร็จของการบริหารงานวิชาการไม่ได้ขึ้นอยู่กับโครงสร้างหรือกระบวนการเพียงอย่างเดียว แต่เกี่ยวข้องกับบุคลากร การมีส่วนร่วม และวัฒนธรรมการเรียนรู้ขององค์กร ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดองค์กรแห่งการเรียนรู้ ที่ให้ความสำคัญกับการเรียนรู้ร่วมกันและการพัฒนาองค์กรอย่างเป็นระบบ รวมถึงแนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Professional Learning Community: PLC) ของ DuFour, R. ที่เน้นการทำงานร่วมกันของครูเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน (DuFour, R., 2004) แนวคิดเหล่านี้ได้ช่วยอธิบายผลการวิจัยครั้งนี้ว่า การพัฒนาครูและบุคลากร ตลอดจนการสร้างเงื่อนไขที่เอื้อต่อการทำงานร่วมกัน เป็นส่วนสำคัญที่ทำให้รูปแบบสามารถขับเคลื่อนไปสู่ผลลัพธ์ที่กำหนดไว้ได้ (Senge, P., 1990) ผลการวิจัยครั้งนี้ยังสอดคล้องกับรูปแบบการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ประกอบด้วยหลักการและเหตุผล วัตถุประสงค์ สำคัญ การนำรูปแบบไปใช้ และเงื่อนไขความสำเร็จ เมื่อพิจารณาร่วมกับผลการวิจัยครั้งนี้ จึงเห็นได้ว่า รูปแบบการบริหารงานวิชาการที่เหมาะสมกับโรงเรียนพระปริยัติธรรมควรมีทั้งส่วนที่กำหนดทิศทาง กระบวนการดำเนินงาน การประเมินผล และเงื่อนไขสนับสนุนการนำไปใช้ อย่างไรก็ตาม รูปแบบที่พัฒนาขึ้นในการวิจัยครั้งนี้ได้กำหนดองค์ประกอบด้านการประเมินและผลลัพธ์ไว้อย่างชัดเจน เพื่อให้สามารถติดตามความสำเร็จและนำข้อมูลกลับมาใช้ปรับปรุงการบริหารงานวิชาการได้อย่างต่อเนื่อง อันจะนำไปสู่ประสิทธิผลของการจัดการศึกษาที่สอดคล้องกับบริบทของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา (พระมหาสันติภาพ อ่อนละมุน และคณะ, 2567)

3. ผลการประเมินรูปแบบการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา สังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ กลุ่ม 10 พบว่า รูปแบบมีความเหมาะสมโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{\mu} = 4.60$, $\sigma = 0.63$) และมีความเป็นไปได้โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{\mu} = 4.70$, $\sigma = 0.71$) โดยความเป็นไปได้มีค่าเฉลี่ยสูงกว่าความเหมาะสมเล็กน้อย ผลดังกล่าวสะท้อนว่า ผู้ทรงคุณวุฒิเห็นว่ารูปแบบที่พัฒนาขึ้นมีองค์ประกอบและกระบวนการที่สอดคล้องกับลักษณะการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา และมีแนวโน้มสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาได้ ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากรูปแบบได้รับการพัฒนาจากการศึกษาองค์ประกอบและตัวชี้วัด ตลอดจนสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของสถานศึกษา ทำให้องค์ประกอบของรูปแบบเชื่อมโยงกับปัญหาและความต้องการในการบริหารงานวิชาการ โดยมีหลักการ จุดมุ่งหมาย กระบวนการ การประเมิน ผลลัพธ์ และเงื่อนไขของรูปแบบเป็นกรอบการดำเนินงานที่สัมพันธ์กันอย่างเป็นระบบ อีกทั้งการตรวจสอบโดยผู้ทรงคุณวุฒิช่วยให้รูปแบบ

ได้รับการพิจารณาทั้งในด้านความเหมาะสมกับบริบทและความเป็นไปได้ในการนำไปปฏิบัติ จึงอาจเป็นเหตุให้ผลการประเมินทั้งสองด้านอยู่ในระดับมากที่สุด ผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับแนวคิดความสัมพันธ์ระหว่างจุดมุ่งหมาย ประสิทธิภาพหรือกระบวนการจัดการศึกษา และการประเมินผล โดยการประเมินเป็นกลไกสำคัญในการตรวจสอบว่าการดำเนินงานสามารถบรรลุจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้หรือไม่ เมื่อนำมาพิจารณาร่วมกับผลการวิจัยครั้งนี้ จะเห็นได้ว่าการกำหนดจุดมุ่งหมาย กระบวนการ และการประเมินไว้เป็นส่วนหนึ่งของรูปแบบอย่างชัดเจน ช่วยให้รูปแบบมีทิศทางในการดำเนินงานและสามารถตรวจสอบผลของการนำไปใช้ได้ ซึ่งสนับสนุนความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบ (Tyler, R. W., 1949) นอกจากนี้ ผลการวิจัยยังสอดคล้องกับการสังเคราะห์รูปแบบการบริหารงานวิชาการโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา และพบว่า ผู้ทรงคุณวุฒิประเมินรูปแบบว่ามีความเหมาะสมและความเป็นไปได้ ข้อค้นพบดังกล่าวสนับสนุนผลการวิจัยครั้งนี้ว่า การพัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการที่ตั้งอยู่บนองค์ประกอบที่สอดคล้องกับภารกิจและบริบทเฉพาะของโรงเรียนพระปริยัติธรรม รวมทั้งผ่านการตรวจสอบจากผู้ทรงคุณวุฒิ สามารถทำให้ได้รูปแบบที่มีความเหมาะสมและมีความเป็นไปได้สำหรับการนำไปประยุกต์ใช้ในการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา (พระมหาธีรเพชร มาตพงษ์, 2561)

องค์ความรู้ใหม่

รูปแบบการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา

ภาพที่ 1 รูปแบบการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา
สังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ กลุ่ม 10

การวิจัยนี้ได้พัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา (AAEM-BES) ที่สอดคล้องกับบริบทเฉพาะของโรงเรียนพระปริยัติธรรม โดยบูรณาการมาตรฐานการศึกษาของชาติ หลักพระพุทธธรรม และแนวคิดการบริหารคุณภาพสมัยใหม่เข้าด้วยกัน รูปแบบ ประกอบด้วย 6 องค์ประกอบหลัก 21 องค์ประกอบย่อย และ 105 ตัวชี้วัด ครอบคลุมการพัฒนาคุณภาพการบริหารงานวิชาการอย่างเป็นระบบ อีกทั้งประยุกต์ใช้แนวคิด PDCA, TQM, PLC และ Learning Organization เพื่อเชื่อมโยงการวางแผน การพัฒนาครู การประกันคุณภาพ และการนิเทศติดตามในระบบเดียว ส่งผลให้สามารถยกระดับคุณภาพผู้เรียน ครู และสถานศึกษา ได้อย่างยั่งยืน ควบคู่กับการปลูกฝังคุณธรรมตามหลักพระพุทธศาสนา

สรุปและข้อเสนอแนะ

ผลการวิจัยพบว่า การบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา สังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ กลุ่ม 10 ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบหลัก 21 องค์ประกอบย่อย และ 105 ตัวชี้วัด โดยผลการศึกษาสภาพปัจจุบันโดยรวมอยู่ในระดับมาก สภาพที่พึงประสงค์โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และความต้องการจำเป็นสูงสุด คือ ด้านการเป็นโรงเรียนต้นแบบแห่งการเรียนรู้ทั้งทางโลกและทางธรรม ($PNI_{modified} = 0.17$) รองลงมา ได้แก่ ด้านการสร้างเสริมความเข้มแข็งด้วยระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ($PNI_{modified} = 0.15$) ด้านงานส่งเสริม นิเทศ กำกับ ติดตาม ตรวจสอบการจัดการศึกษา ($PNI_{modified} = 0.10$) และด้านการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา ($PNI_{modified} = 0.09$) ตามลำดับ สำหรับรูปแบบการบริหารงานวิชาการที่พัฒนาขึ้น ประกอบด้วย 6 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) หลักการของรูปแบบ 2) จุดมุ่งหมายของรูปแบบ 3) กระบวนการของรูปแบบ 4) การประเมิน 5) ผลลัพธ์ และ 6) เงื่อนไขของรูปแบบ ซึ่งเชื่อมโยงการบริหารงานวิชาการให้เป็นระบบตั้งแต่การกำหนดทิศทางการดำเนินงาน การประเมิน ไปจนถึงผลลัพธ์และเงื่อนไขในการนำไปใช้ ทั้งนี้ ผลการประเมินโดยผู้ทรงคุณวุฒิ พบว่า รูปแบบมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{\mu} = 4.60$, $\sigma = 0.63$) และมีความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{\mu} = 4.70$, $\sigma = 0.71$) แสดงให้เห็นว่ารูปแบบมีความเหมาะสมกับบริบทและมีความเป็นไปได้ในการนำไปประยุกต์ใช้ในการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ในการนำรูปแบบไปใช้ สถานศึกษา ควรศึกษาหลักการ จุดมุ่งหมาย กระบวนการ และเงื่อนไขของรูปแบบให้ชัดเจน พร้อมเปิดโอกาสให้ผู้บริหาร ครู และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องร่วมวางแผนและปรับการดำเนินงานให้เหมาะสมกับบริบทของแต่ละสถานศึกษา โดยให้ความสำคัญเป็นลำดับแรกกับการพัฒนาสถานศึกษาให้เป็นโรงเรียนต้นแบบแห่งการเรียนรู้ทั้งทางโลกและทางธรรม ควบคู่กับการเสริมสร้างระบบประกันคุณภาพภายใน การนิเทศ กำกับ ติดตาม และการพัฒนาครูและบุคลากรอย่างต่อเนื่อง ส่วนข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรกำหนดนโยบายและกลไกสนับสนุนการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาให้มีทิศทางและมาตรฐานที่ชัดเจน สนับสนุนการพัฒนาศักยภาพผู้บริหารและครู ระบบประกันคุณภาพ การนิเทศติดตาม ทรัพยากรและเทคโนโลยีทางการศึกษา ตลอดจนส่งเสริมเครือข่ายความร่วมมือระหว่างโรงเรียน วัด ชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้การนำรูปแบบไปใช้สามารถขับเคลื่อนการพัฒนาคุณภาพการศึกษาพระปริยัติธรรมได้อย่างต่อเนื่อง และสอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา

เอกสารอ้างอิง

- กองพุทธศาสนศึกษา. (2557). คู่มือปฏิบัติงานโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ.
- ธีระภาพ เพชรมาลัยกุล. (2560). เอกสารประกอบการสอนรายวิชาการบริหารและจัดการการศึกษา. ใน วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์ สาขาการบริหารการศึกษาและการอุดมศึกษา. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- พระครูวินิตธรรมมาทร (สมพร นิ่มนวล) และคณะ. (2568). รูปแบบการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เขต 4 ตามหลักอิทธิบาท 4. วารสารวิจัยวิชาการ, 8(2), 29-44.
- พระมหาธีรเพชร มาตพงษ์. (2561). การสังเคราะห์รูปแบบการบริหารงานวิชาการโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา. วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยการจัดการและเทคโนโลยีอีสเทิร์น, 15(2), 84-96.
- พระมหาสันติภาพ อ่อนละมุน และคณะ. (2567). รูปแบบการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิภาพของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา. สิกขวารสารศึกษาศาสตร์, 11(1), 122-135.
- พระราชบัญญัติการศึกษาพระปริยัติธรรม พ.ศ. 2562. (2562). ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 136 ตอนที่ 50 ก หน้า 11-21 (16 เมษายน 2562).
- อัศนีย์ สุกใจ. (2560). ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา. วารสารพุทธศาสตร์, 3(1), 23-37.
- Cronbach, L. J. (1990). Essentials of psychological testing. New York: Harper Collins.
- DuFour, R. (2004). What is a Professional Learning Community? Educational Leadership, 61(8), 6-11.
- Edwards, D. W. (1986). Out of the Crisis. Cambridge, MA: Massachusetts Institute of Technology Press.
- Gulick, L. & Urwick, L. (1937). Papers on the Science of Administration. New York: Institute of Public Administration.
- Krejcie, R. V. & Morgan, D. W. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. Educational and Psychological Measurement, 30(3), 607-610.
- Senge, P. (1990). The Fifth Discipline: The Art and Practice of the Learning Organization. New York: Doubleday/Currency.
- Tyler, R. W. (1949). Basic principles of curriculum and instruction. Chicago: University of Chicago Press.